

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

УДК 378.011.3-051:004.738.5(043.3)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.309379>

Микола Корець, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інженерії та технологій виробництва
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Володимир Шевченко, кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри інженерії та технологій виробництва
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Юлія Шевченко, аспірантка 4-го року навчання кафедри
інженерії та технологій виробництва
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

У статті обґрунтовано основні педагогічні умови формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності засобами навчально-ігрових технологій. Розкрито сутність кожної із їх ключових складових, що охоплюють організацію освітнього процесу з урахуванням фізіологічних особливостей учнів, реалізацію учителем здоров'язбережувального потенціалу предметів, які вивчаються, забезпечення на уроках, гармонізацію здоров'язбережувального освітнього середовища, інтенцію мотивації формування здорового способу життя, формування психоемоційних станів учнів. Доведено, що ігрові технології покликані сформувати в учнів здоров'язбережувальну компетентність та створити умови удосконалення освітнього процесу в умовах правового режиму воєнного стану.

Ключові слова: навчально-ігрові технології; освітній процес; здоров'язбережувальна компетентність; педагогічні умови; безпечне освітнє середовище; гармонізація; самоконтроль.

Рис. 1. Літ. 5.

Mykola Korets, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Engineering and Production Technologies Department,
Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University
Volodymyr Shevchenko, Ph.D. (Pedagogy), Professor,
Head of the Engineering and Production Technologies Department,
Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University
Yuliya Shevchenko, Postgraduate Student of the Engineering and
Production Technologies Department,
Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University

**PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF HEALTHCARE COMPETENCE
IN STUDENTS BY MEANS OF EDUCATIONAL AND GAME TECHNOLOGIES**

It has been proven that game technologies are designed to form students' health-preserving competence and create conditions for improving the educational process in the conditions of the legal regime of martial law.

The article substantiates the main pedagogical conditions for the formation of students' health-saving competence by means of educational and game technologies.

Today, the issue of labor protection and the formation of health-saving competence is complex and quite responsible. After all, the life and health of people who create material goods for the state and nation depend on this. As world experience shows, labor protection is the main guarantee of stability, quality and efficiency of any production as a whole. In addition, the absence of accidents and the reduction of occupational morbidity affects the professional activity of employees, the moral climate in the team, and therefore the efficiency and productivity of work, reducing the cost of benefits and compensations for working in harmful and dangerous conditions.

Issues of occupational health and safety are becoming increasingly serious in the organization of the educational process of educational institutions of all forms of ownership because compliance with established occupational health and safety standards is one of the most important components of effective activity. Today, the focus is on ensuring safe conditions during educational activities, taking specific measures to preserve the health and life of all participants in the educational process. It is no secret that the work of an educational institution cannot be highly effective if the issues of creating proper conditions and performing official duties aimed at preserving both one's own life and the health of the institution's employees, as well as the life and health of children, are not properly resolved so, of course, there is a war in the country.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Today, in European countries, attention is paid both by the state and by subjects of labor relations to the issues of ensuring labor safety and industrial life. This is manifested in the establishment of a significant number of rules and criteria for the classification of enterprises according to the degree of their harmfulness to the health of employees, the responsibility of manufacturers and suppliers of production equipment, standards for training employees in safe work methods were installed.

The scientific-pedagogical team of the educational institution must treat the issues of labor protection and life safety with great responsibility. Despite the low level of material and technical support, taking into account the special conditions of existence of an educational institution, everyone should know their rights and be responsible for their duties, teach and educate the younger generation by their own example.

The organization of the educational process should always be accompanied by occupational health and safety measures to preserve the life and health of all its participants. All of these normative documents regulate the work of educational institutions on labor protection issues, ensure the prevention of accidents, the creation of safe learning and working conditions for both students and teachers.

The essence of each of their key components is revealed, covering the organization of the educational process taking into account the physiological characteristics of students, the implementation by the teacher of the health-preserving potential of the subjects being studied, the provision in the lessons, the harmonization of the health-preserving educational environment, the intention of motivating the formation of a healthy lifestyle, the formation of psycho-emotional states of students.

Keywords: *educational and game technologies; educational process; health-preserving competence; pedagogical conditions; safe educational environment; harmonization; self-control.*

Постановка проблеми. Здоров'я – одна із сутнісних характеристик людини, що визначає ступінь життєздатності, стійкості організму у відповідному середовищі, можливості реалізувати свої біологічні та соціальні функції. Дитина – це той компас, що реагує на будь-які зміни, що відбуваються у дорослому житті, і їй доводиться стикатися із проблемами, розв'язання яких не завжди під силу навіть дорослим. Тільки здорові діти можуть успішно навчатися, продуктивно проводити своє дозвілля, бути повною мірою творцями власної долі.

Національною стратегією розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі, схваленої Указом Президента України від 25 травня 2020 р. № 195/2020, обумовлено необхідність побудови безпечного та здорового освітнього середовища для забезпечення прав дітей на освіту, охорону здоров'я, створення умов для надання учням якісних освітніх і медичних послуг.

Війна в Україні призвела до дестабілізації в багатьох аспектах суспільного життя. Однією з найбільш уразливих галузей стала освіта, яка не встигла стабілізуватися після випробування глобальною пандемією. Освітні заклади, змушені адаптуватися до обмежень і загроз, стикнулися із завданням гарантувати безпеку, надійність та доступність освіти в найскладніших умовах.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Провідна роль у подоланні цієї проблеми відводиться саме школі, її завдання – зміцнювати здоров'я школярів, виховувати потребу у здоров'ї як життєво важливі цінності особистості. Одним із шляхів реалізації цього завдання є досягнення такої якості навчання, яке зробить його доступним, цікавим, створить позитивний психологічний клімат для розвитку та формування особистості. Аналіз досліджень з означеної проблематики продемонст-

рував необхідність формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності. У наукових статтях багатьох авторів (Т. Андрющенко, Ю. Бойчук, Т. Бойченко, М. Гончаренко, Г. Даниленко, О. Дубогай, О. Єжова, С. Іванова, С. Кириленко, В. Кириченко, В. Оржеховська, С. Страшко, В. Титаренко, В. Шевченко, С. Шмале) доводиться, що важливою рушійною силою її реформування з точки зору здоров'язбереження є визначення та розв'язання основних суперечностей між:

- об'єктивною потребою суспільства у фізично міцній, психічно стійкій, особистості випускника сучасної школи та традиційною системою забезпечення освітнього процесу, що не в повній мірі забезпечує розвиток такої особистості;

- необхідністю формування здоров'язбережувальної компетентності на уроці та недостатньою реалізацією ідеї здоров'язбереження школярів у практиці сучасної системи освіти.

Досить ґрунтовно розглянуті у дисертаційному дослідженні Н. Беляєвої питання реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі в умовах правового режиму воєнного стану, але включення до цього засобів навчально-ігрових технологій не досліджувалось [4]. В. Титаренко зацентрував увагу на підготовці майбутніх учителів до формування в учнів основної школи здоров'язбережувальної компетентності у процесі трудового навчання [4].

Метою статті є визначення та обґрунтування основних педагогічних умов формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності засобами навчально-ігрових технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Винесення проблеми здоров'я до найпріоритетніших завдань у суспільному розвитку обумовлюється аналізом стану здоров'я в умовах різних освітніх установ, які свідчать про тенденції зниження рівня

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

здоров'я дітей та підлітків [3]. Численні дослідження останніх років показують, що близько 27 % дітей, які приходять до 1-го класу, вже мають відхилення у стані здоров'я. Серед випускників шкіл вже 75 % і більше не можна назвати абсолютно здоровими. Частка провини за таку ситуацію у суспільстві також покладається на школу. Тому здоров'явитратний характер освітнього процесу визначає необхідність активного застосування здоров'язбережувальних технологій у процесі навчання.

Сучасний етап розвитку шкільної освіти в умовах війни характеризується інтенсифікацією навчальної діяльності, запровадженням безпечних педагогічних технологій, що робить особливо гострою проблему організації освітнього процесу з метою збереження здоров'я школярів. Ситуація, що склалася з проблемою збереження здоров'я дитячого населення, наполегливо вимагає не тільки перегляду "Концепції розвитку охорони здоров'я населення України", а й розроблення нової науково обґрунтованої стратегії здоров'язбережувальної діяльності в закладах системи освіти, здійснювати яку буде педагог, який володіє високим рівнем компетентностей у цьому напрямі.

Освітні установи різного типу та виду є соціальним інститутом, який здійснює соціалізацію дітей, у процесі якої засвоюється цінність здоров'я, формується мотивація до здорового способу життя. Великого значення у цьому контексті набуває діяльність педагогів щодо збереження та зміцнення здоров'я учнів [3].

Компетентність педагога в питаннях здоров'я – найважливіша складова його професійної культури, що вимагає постійного поповнення психолого-медико-педагогічних знань і практичних педагогічних навичок у питаннях раціональної організації освітнього процесу, розробки та впровадження профілактичних програм, здоров'язбережувальних навчально-ігрових технологій. Професійний стандарт вчителя визначає психолого-педагогічні вимоги до його професійної кваліфікації та виділяє цілу низку компетентностей ті програмних результатів навчання у цьому, конкретному напрямі діяльності.

Вивчення традиційної діяльності загальноосвітньої школи на сьогоднішній день показало, що вона не дозволяє повною мірою сформувати здорову особистість учня. Більшість педагогів не готові грамотно і в комплексній системі здійснювати діяльність щодо збереження та зміцнення здоров'я школярів. Тим часом кожен урок має певні дидактичні можливості для організації здоров'язбережувальної діяльності в освітньому процесі.

Результатом організації здоров'язбережувального освітнього процесу на уроці має стати здоров'язбережувальна компетентність саме учнів. Вона визначалася за певними рівнями, а їхня якісна

сторона розкривається у змісті критеріїв та їх показників [1]. Ефективність організації процесу формування здоров'язбережувальної компетентності залежить від умов, у які занурений і перебуває сьогодні освітній процес. Тому нами науково обґрунтовані і експериментально перевірені ключові позиції формування здоров'язбережувальної компетентності учнів засобами навчально-ігрових технологій, що сприятиме розкриттю сутності запропонованого феномену, що знайшло широке застосування в ігровій моделі освітнього процесу серед учнів початкової та основної школи.

В ігровій моделі освітнього процесу створення проблемної ситуації відбувається через введення ігрової ситуації: проблемна ситуація проживається учасниками в її ігровому втіленні, основу діяльності складає ігрове моделювання, частина діяльності учнів відбувається в умовно-ігровому плані.

Учні діють за ігровими правилами (так, у разі рольових ігор – за логікою ролі, що розігрується, в імітаційно-моделювальних іграх поряд з рольовою позицією діють "правила" імітованої реальності). Ігрова обстановка трансформує і позицію вчителя, який балансує між роллю організатора, помічника та співучасника спільної дії.

Підсумки гри виступають у подвійному плані – як ігровий, та як навчально-пізнавальний результат. Дидактична функція гри реалізується через обговорення ігрової дії, аналіз співвідношення ігрової ситуації як такої, що моделює її співвідношення з реальністю.

Ігрова технологія будується як цілісна освітня діяльність, що охоплює певну частину освітнього процесу та об'єднана загальним змістом сюжетом, персонажем [5].

У сучасній школі виникає нагальна потреба у розширенні активних форм навчання, до яких, зпоміж інших, належать саме навчально-ігрові.

Завдання вчителя – навчити кожну дитину самостійно вчитися, сформувані в неї потребу активно ставитися до освітнього процесу. Один із засобів, який надає реальну допомогу учням – гра.

Ігрова технологія є однією з унікальних форм навчання, яка дозволить зробити цікавими та захопливими не лише роботу учнів на творчо-пошуковому рівні, а й буденні кроки з вивчення різноманітних навчальних предметів. Цікавість умовного світу гри робить позитивною, емоційно забарвленою монотонну діяльність із запам'ятовування, повторення, закріплення чи засвоєння інформації. А емоційність ігрового дійства активізує пізнавальну діяльність.

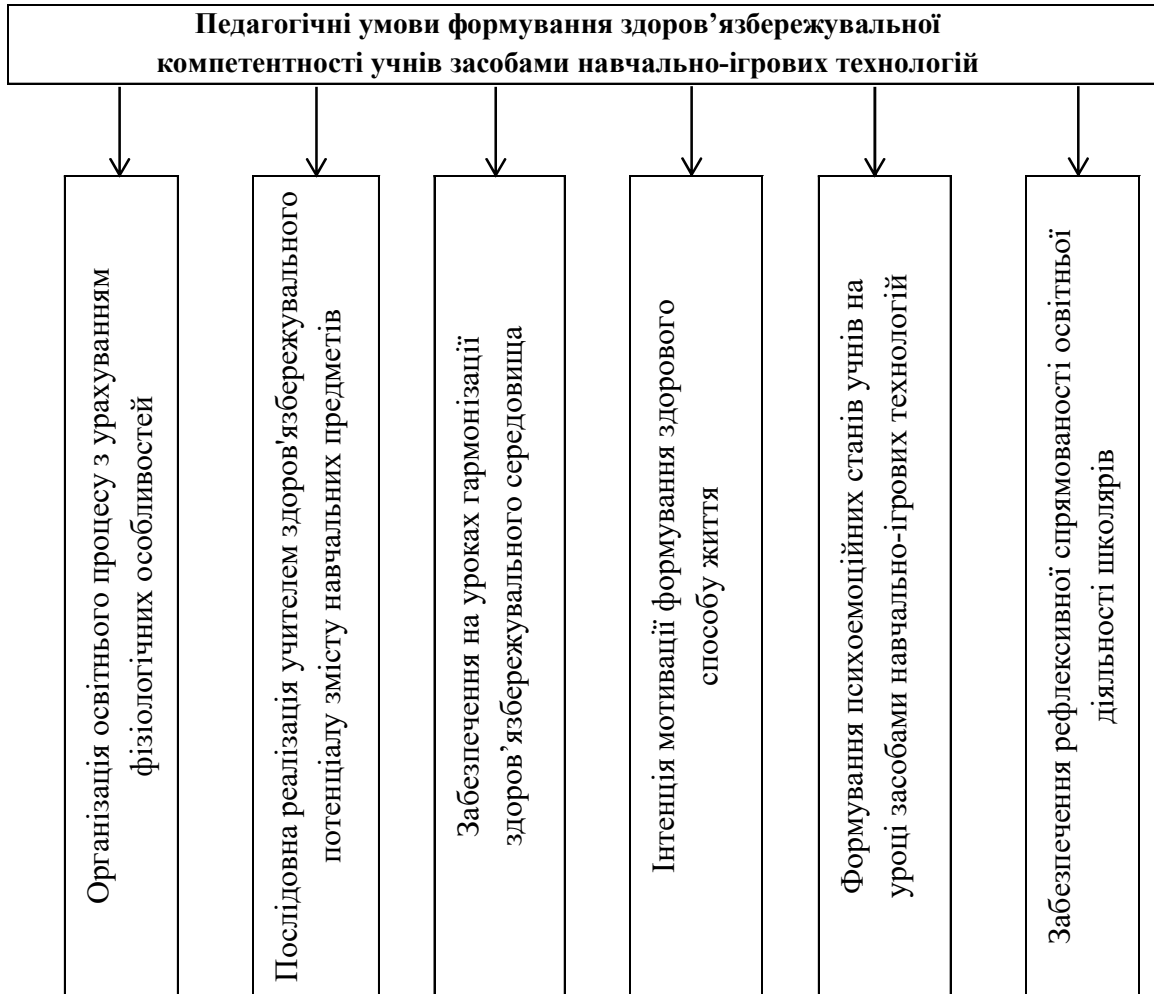
Використання ігрових технологій у навчанні формує у дітей такі необхідні для становлення освітньої діяльності якості, як загальне позитивне ставлення до школи та навчального предмету, бажання постійно розширювати свої можливості та

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

здібності, “будувати” себе у співтворчості з учителем та однокласниками, усвідомлення способів, самоконтролю та самооцінки.

Варто також виокремити основоположні педа-

гогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності учнів засобами навчально-ігрових технологій, що мають основоположне значення в освітньому процесі (рис. 1.):

Рис.1. Педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності учнів засобами навчально-ігрових технологій

1. Організація освітнього процесу з урахуванням фізіологічних особливостей учнів, які мають адресний характер, передбачає наявність у вчителя докладних відомостей про здоров'я дитини на поточний момент, фізіологічні та психологічні особливості, рекомендацій шкільного лікаря і т. д., щоб формувати адресну об'єктивну оцінку впливів на будь-якому етапі формування здоров'язбережувальної компетентності шляхом включення до роботи зі школярами спеціальних способів і прийомів, що відповідають закономірностям їх розвитку, індивідуально-психологічним особливостям (функціональна асиметрія півкуль, статеві та вікові особливості і т. д.).

2. Послідовна реалізація учителем здоров'язбережувального потенціалу змісту навчальних предметів, що передбачає аналіз навчального матеріалу з метою з'ясування його здоров'язбережувальної функції, аналіз різноманітних здоров'язбережувальних прийомів, які використовуються для зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів.

3. Забезпечення на уроках гармонізації здоров'язбережувального середовища шляхом імплікації просторово-предметного, емоційного, технологічного, соціально-ціннісного компонентів. Просторово-предметний компонент – це матеріальні умови навчальної діяльності, особливе естетичне середовище.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Емоційний компонент забезпечується створенням позитивного емоційного настрою учасників освітнього процесу. Як технологічний компонент у структурі такого середовища виступають здоров'язбережувальні технології. Соціально-ціннісний компонент визначає провідні цінності, ідеї, правила, норми, традиції, відносини, спрямовані на здоров'язбереження суб'єктів освітнього закладу. Носіями цих цінностей є учителі, здатні творчо розв'язувати завдання збереження здоров'я.

4. Іntenція мотивації формування здорового способу життя, яка характеризує вибірковість і спрямованість діяльності і відображає рівень розвитку потребно-мотиваційної сфери учня щодо здоров'язберігаючих проблем.

5. Формування психоемоційних станів учнів на уроці засобами навчально-ігрових технологій, що передбачає системне використання елементів музикотерапії та ізотерапії, а також включає: створення комплексу умов ефективності застосування елементів арт-терапії; організацію предметного середовища; практичне застосування арт-терапії на уроках у рамках розроблених творчих проєктів та завдань.

6. Забезпечення рефлексивної спрямованості освітньої діяльності школярів шляхом здійснення таких видів рефлексії: настрою та емоційного стану, змісту навчального матеріалу, діяльності шляхом застосування елементів рефлексії на окремих етапах уроку; наприкінці кожного уроку, теми розділу; поступовий перехід до постійної внутрішньої рефлексії. Оскільки навчання дітей відбувається у незвичних для нас умовах, то це є викликом не тільки для дітей, сімей, а й для вчителів, бо вони не завжди розуміють, що відбувається.

Тому у нинішніх умовах ми повинні перемістити фокус уваги на психо-емоційний стан учнів та навчитись їм допомагати забезпечивши при цьому здоров'язбережувальну спрямованість освітнього процесу в цілому [5].

Адже здоров'я кожної окремо взятої людини – це здоров'я української нації загалом. На сьогоднішній день проблема формування і забезпечення здоров'я всіх верств населення є однією з найбільш важливих і актуальних [2]. Особливості сучасних умов життя, жаклива війна, екологічні та соціальні проблеми, зростання обсягів інформації, стрімкий розвиток технічного прогресу, перевага шкідливих звичок над здоровим способом життя, недостатня кількість рухової активності – все це негативно впливає на стан здоров'я людей. Тому важливо, щоб діти знали про основи здорового способу життя, розуміли його значення для свого здоров'я та вміли дотримуватися його принципів, саме до цього і мають бути покликані сім'я та школа у реалізації системи здоров'язбережувальної складової життєдіяльності дитини [4].

Висновки. На підставі аналітики досліджуваного процесу та проведення експериментальної

перевірки автори статті змогли виокремити та обґрунтувати основні педагогічні умови формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності засобами навчально-ігрових технологій. Встановлено, що засоби навчально-ігрових технологій найбільш ефективно формують саме здоров'язбережувальну компетентність.

Доведено, що завдяки навчально-ігровим технологіям розвивається активність і самостійність учнів, формується здоров'язбережувальна компетентність, здобуваються стійкі знання та уміння, зростає їхня обізнаність щодо нових можливостей та технологічних рішень у системі освіти, оскільки головним завданням сучасної науки і практики шкільної освіти є удосконалення освітнього процесу, приведення його у відповідність до реалій сьогодення та викликів, пов'язаних зі стрімкими змінами у суспільному житті.

Визначено такі найбільш ефективні педагогічні умови формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності засобами навчально-ігрових технологій: організація освітнього процесу з урахуванням фізіологічних особливостей учнів; реалізація учителем здоров'язбережувального потенціалу предметів, що вивчаються; забезпечення на уроках гармонізації здоров'язбережувального освітнього середовища; інтенція мотивації формування здорового способу життя; формування психоемоційних станів учнів на уроці засобами навчально-ігрових технологій; забезпечення рефлексивної спрямованості освітньої діяльності школярів.

Впровадження означеної технології потребує не лише врахування вікових та фізіологічних особливостей учнів, а і певних соціальних умов та обставин, у яких вони перебувають, що особливо гостро постає у період правового режиму воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко Т.К. Теоретичні аспекти проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: зб. наук. праць*. Суми: Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. № 1 (19). С. 11–20.
2. Беляєва Н.П. Формування готовності майбутніх учителів до реалізації безпечного освітнього середовища у початковій школі: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти". Київ, 2024. 25 с.
3. Бойченко Т.Є. Здоров'язберігаюча компетентність: підходи до вивчення, основні ознаки. Моніторинг здоров'я школярів: міжсекторальна взаємодія лікарів, педагогів, психологів: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Харків, 2009. С. 132–136.
4. Титаренко В.М. Підготовка майбутніх учителів технологій до формування в учнів основної школи здоров'язбережувальної компетентності у процесі трудового навчання: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 "Теорія та методика навчання технологій". Київ, 2017. 225 с.
5. Урум Н.С. Підготовка майбутніх учителів до забезпечення здорового способу життя молодших школярів:

автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти". Київ, 2008. 19 .

REFERENCES

1. Andryushchenko, T.K. (2012). Teoretychni aspekty problemy formuvannya zdorovyazberezhualnoyi kompetentnosti [Theoretical aspects of the problem of formation of health care competence]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: coll. of science works*. No. 1 (19). Sumy, pp. 11–20. [in Ukrainian].

2. Belyaeva, N.P. (2024). Formuvannya hotovnosti maybutnikh uchyteliv do realizatsiyi bezpechnoho osvithnoho seredovyscha u pochatkoviy shkoli [Formation of readiness of future teachers to implement a safe educational environment in primary school]. *Extended abstract of candidate's thesis*. pp. 1–25. [in Ukrainian].

3. Boychenko, T.E. (2009). Zdorovyazberihayucha kompetentnist: pidkhody do vvychnennya, osnovni oznaky [Health-preserving competence: approaches to study, main features]. *Monitorynh zdorovya shkoliariv: mizhsektoralna vzayemo-*

diya likariv, pedahohiv, psykholohiv: materialy nauk.- prakt. konf. z mizhnar uchastyu – Health monitoring of school-children: interdisciplinary interaction of doctors, teachers, psychologists: scientific and practical materials. conf. from international Participation. pp. 132–136. [in Ukrainian].

4. Tytarenko, V.M. (2017). Pidhotovka maybutnikh uchyteliv tekhnolohiy do formuvannya v uchniv osnovnoyi shkoly zdorovyazberezhualnoyi kompetentnosti u protsesi trudovoho navchannya [Preparation of future technology teachers for the formation of primary school students' health-saving competence in the process of work training]. *Candidate's thesis*. Kyiv, p. 225. [in Ukrainian].

5. Urum, N.S. (2008). Pidhotovka maybutnikh uchyteliv do zabezpechennya zdorovoho sposobu zhyttya molodshykh shkoliariv [Preparation of future teachers to ensure a healthy lifestyle of younger schoolchildren]. *Extended abstract of candidate's thesis*. pp. 1–20. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.08.2024

УДК 374.7

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.310260>

Леніна Задорожна-Княгницька, доктор педагогічних наук, професор,
декан психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету

Ірина Хаджинова, старший викладач
кафедри педагогіки та освіти

Маріупольського державного університету

Сергій Совінський, старший викладач
кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки
Київського інституту Національної гвардії України

ОСВІТА ДОРОСЛИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ДО ДИСКУРСУ ПРОБЛЕМИ

У статті розглянуто сутність поняття "освіта дорослих", чинники, що обумовлюють необхідність її постійного розвитку, охарактеризовано особливості надання освітніх послуг дорослому населенню: диференціація на вікові групи на основі врахування когнітивних можливостей; використання активних методів навчання та практико-орієнтованого підходу; надання постійної психологічної підтримки дорослим особам задля подолання страху та стереотипного мислення щодо навчання та отримання освіти у дорослому віці; підвищення цифрової грамотності дорослого населення. Проаналізовано нормативно-правові документи, які певною мірою регламентують систему освіти дорослих в Україні.

Ключові слова: освіта дорослих; система освіти; законодавче забезпечення; проект Закону України "Про освіту дорослих".

Літ. 12.

Lenina Zadorozhna-Kniahnytska, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Dean of Psychology and Education Faculty,
Mariupol State University

Iryna Khadzhinova, Senior Lecturer of the
Pedagogy and Education Department,
Mariupol State University

Serhii Sovinskii, Senior Lecturer of the
Tactics and Tactical Special Training Department,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

ADULT EDUCATION IN WARTIME CONDITIONS: TO THE DISCOURSE OF PROBLEM

Education in Ukraine has been in extremely difficult circumstances for the past three years. The temporary occupation of territories, a significant increase in the number of internally displaced persons after February 2022, the departure of almost